

5. Біяграмы ўдзельнікаў кнігадрукавання

Абрамчык Мікола (1903—1970), беларускі грамадскі і палітычны дзеяч, інжынер. Нарадзіўся ў в. Сычавічы, што пад Ра-дашкавічамі (сённяшні Маладзечанскі раён Мінскай вобласці). У 1923 г. выехаў у Чэхаславакію, вучыўся ў сельскаагаспадарчай акадэміі; дзеяч Аб'яднання беларускіх студэнцкіх арганізацый. З 1930 г. — у Францыі, заснавальнік і кіраунік Аб'яднання беларускіх рабочых «Хаўрус», выдавец яго перыядычных выданняў «Бюлетэнь» і «Рэха». У 1941—1943 гг. дзеяч Беларускага камітэта самапомачы (БКС) у Берліне, арганізатар і лектар курсаў беларусаведы, выдавец кніг Я. Коласа *Сымон Музыка* і Л. Геніош *Ад родных ніў*. Напрыканцы 1943 г. вярнуўся ў Парыж, са снежня 1947 г. — прэзідэнт Рады БНР.

Абрамчык (дзяв. Ляўковіч) Ніна (літ. псеўданім Ніна Раса). Нар. 20.03.1916 у в. Шані на Пружаншчыне. Закончыла Віленскую беларускую гімна-

зію, вучылася ў Віленскім універсітэце, сябра Беларускага студэнцкага саюза. З восені 1939 г. настаўнічала на Пружаншчыне. На пачатку 40-х гг. пабралася шлюбам з Міколам Абрамчыкам, жыла ў Берліне, працавала ў «Раніцы» і БКС, у 1942—1943 гг. апрацавала і выдала *Гісторыю Беларусі ў картах* і некалькі зборнікаў вершаў і песняў. Жыве ў Вілепене (*Villepint*) пад Парыжам.

Адамовіч Антон
(1909—1998), літаратуразнаўца, гісторык, публіцыст, доктар філалогіі. Нарадзіўся ў Менску. У 1930 г. арыштаваны, пасля восьмігадовай высылкі ў 1938 г. вярнуўся ў Менск, скончыў БДУ, працаваў настаўнікам. У час нямецкай акупацыі арганізатар выда-

вецкай дзейнасці, галоўны рэдактар выдавецтва «Менск». Напрыканцы 1943 г. выехаў у Нямеччыну, працаваў у «Раніцы». Пасля вайны ў Нямеччыне, а потым ЗША развіваў актыўную навуковую, публіцыстычную і выдавецкую дзейнасць.

Аляхновіч Францішак (1883—1944), беларускі тэатральны дзеяч, драматург, напісаў каля 20 п'ес. Нарадзіўся ў Вільні. У 1926 г. выехаў у Менск, неўзабаве быў арыштаваны і высланы на Салавецкія астраўны. У 1933 г. вярнуўся ў Вільню. Аўтар кніг *Прауда пра Саветы і Укатцюрох ППУ*. З сакавіка 1942 г. рэдактар штотыднёвіка «Biełaruski Hołas» у Вільні. Забіты на сваёй кватэры невядомымі тээрарыстамі.

Арсеніеў Наталля (1903—1997), беларуская паэтка. Нарадзілася ў Баку, з маленства жыла ў Вільні, вучылася ў беларускай гімназіі і універсітэце, жонка вайсковага дзеяча Франца Кушаля. Вясной 1940 г. з дзецьмі выслана ў Казахстан, у 1941 г. вярнулася ў Беларусь. Падчас німецкай акупацыі працавала ў рэдакцыі «Беларускай Газеты», выдала зборнік вершаў *Сягоньня*, напісала лібрэта да опер М. Шчаглова *Лясное возера*, Усяслаў Чарадзей і аперэты *З выраю*. Пераклада на беларускую мову некалькі п'ес, якія ставіліся ў менскім гарадскім тэатры, сярод іх *Затонуты звон* Г. Гаўптмана, *Вяселле Фігаро і Чарадзейная жалейка* В. А. Моцарта, *Кармэн* Ж. Бізэ і *Цыганскі барон* Ё. Штраўса. Супрацоўнічала з А. Кецкам у падрыхтоўцы зборніка *Эвангельскі хрысьціянскі съпейнік*. З лета 1944 г. — на эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Займалася літаратурнай творчасцю.

Байкоў Мікола (1889—?), літаратуразнавец, лінгвіст, педагог. Нарадзіўся ў 1889 г. у г. Бежацк Цвярской вобл. З 1913 г. выкладаў у навучальных установах у Беларусі. Падчас німецкай акупацыі працаваў у Інспектараце беларускіх школ і ў Выдавецтве школьніх падручнікаў і літаратуры для моладзі ў Менску. Летам 1944 г. выехаў у Нямеччыну, працаваў у рэдакцыі часопіса «Малады змагар». У 1945 г. арыштаваны савецкімі акупацыйнымі органамі, утрымліваўся ў менскай турме.

Бакач Пётр, грамадска–культурны дзеяч. Нарадзіўся каля 1910 г., вучыўся ў Віленскай беларускай гімназіі, дзеяч нелегальнага «Змагання» ў Вільні. У лістападзе 1932 г. асужданы на чатыры гады зняволення. Пасля вызвалення выехаў у Прагу, скончыў Карлаў універсітэт, браў удзел у працы беларускай эміграцыі ў Чэхіі. Аўтар *Падручніка нямецкага языка для Беларусаў*, артыкулаў у часопісах «Іскры Скарэны» (Прага) і «Рэха» (Парыж), даследчык гісторыі беларускай літаратуры. Напрыканцы 1943 г. узначаліў берлінскі філіял БКС, працаўваў у беларускім аддзеле міністэрства пропаганды. 20 студзеня 1945 г. быў уведзены ў склад БЦР. Пасля капітуляцыі Нямеччыны арыштаваны савецкімі органамі ў Берліне, высланы ў Магаданскі лагер, з якога пасля смерці Сталіна быў вызвалены. У Беларусь не вярнуўся.

Барткевіч Баляслаў. Нарадзіўся ў 1909 г. у Чалябінскай губ., удзельнік нямецка–польскай вайны (1939), трапіў у палон. Пасля вызвалення з лагера для ваеннапалонных з кастрычніка 1940 г. кіраваў філіялам Беларускага прадстаўніцтва ў г. Торунь, а з 1943 г. — сакратар цэнтральнай управы БКС у Берліне. Ілюстраваў кнігі, выдаваныя Нінай Абрамчык. У 1945 г. арыштаваны савецкімі органамі, далейшы лёс невядомы.

Бобіч Ільдэфонс (1890—1944), каталіцкі святар, празаік, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Дзедзіна Дзісенскага павета. Падчас нямецкай акупацыі падрыхтаваў да друку беларускамоўныя зборнікі казанняў *Роднае слова* ў касцёле і *Навучайце ўсе народы*, а таксама працу, прысвяченую філасофії

малітвы, якія засталіся ў рукапісе. Памёр у красавіку 1944 г. у Іюі Лідской акругі.

Віцьбіч (сапр. Шчарбакоў) Юрка (1906—1975), беларускі пісьменнік, грамадска-культурны дзеяч. Нарадзіўся ў г. Веліж Віцебскай губ. Падчас нямецкай акупацыі ўдзельнік літаратурнага руху, друкаўся ў «Беларускай Газэце», «Раніцы» і інш. У 1944 г. выйшлі ў Берліне яго кнігі *Нацыянальныя Святыні і Вяліскія паўстанцы. Генядзікаўскія змагары*. Пасля вайны на эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

Гадлеўскі Вінцэнт (1888—1942?), каталіцкі святар, грамадскі дзеяч, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Шурычы Ваўкавыскага павета. У чэрвені 1940 г. выехаў з Вільні ў Варшаву, працаўваў у Беларускім камітэце, у каstryчніку 1941 г. прызначаны галоўным школьнім інспекторам у Менску, кіраваў працай па падрыхтоўцы праграмаў навучання для беларускіх пачатковых школ, адначасова сябра Цэнтралі Беларускай народнай самапомачы (БНС). 24 снежня 1942 г. арыштаваны нямецкай паліцыяй.

яй у Менску, неўзабаве закатаваны ў Трасцянцы (пад Менскам).

Геніуш (дзяв. Міклашэвіч) Ларыса (1910—1983), беларуская паэтка. Народзілася ў Жлобаўцах Ваўкавыскага пав. Скончыла Ваўкавыскую гімназію, пабралаася шлюбам з лекарам Іванам Геніушам. У 1937 г. выехала ў Прагу, брала ўдзел у працы беларускай эміграцыі ў Чэхіі. Падчас вайны друкалася ў «Раніцы». У 1942 г. выйшаў зборнік яе вершаў *Ад родных ніў*. У 1948 г. у Празе арыштавана савецкімі органамі, саслана ў лагер. Пасля вызвалення ў 1956 г. жыла ў Зэльве.

Гладкі Язэп (1890—1972), педагог, даследчык, выдаец. Нарадзіўся ў в. Міхалкавічы на Лагойшчыне. У 1921—1930 гг. працаваў настаўнікам, у 1935 г. закончыў Менскі педінстытут, пазней навуковы работнік

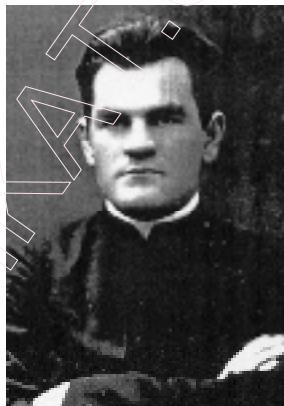

Інстытута школьнай педагогікі ў Менску. У 1941/42 настаўнічаў у роднай вёсцы, але пад ціскам партызанаў на пачатку 1943 г. пакінуў працу і пераехаў у Менск, уладаваўся ў ВШПЛМ у Менску. З лета 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Аўтар кніг *Краёвы слоўнік Лагойшчыны*, *Прыказкі Лагойшчыны*, школьных падручнікаў і іншых.

Глыбінны (сапр. Сядура) Уладзімір (1910—1995), даследчык, публіцыст. Нарадзіўся ў Менску, вучыўся ў БДУ, у 1933 г. быў арыштаваны, трывалы час знаходзіўся ў высылцы. У 1939 г. скончыў Ленінградскі

універсітэт, у маі 1941 г. атрымаў ступень доктара філалагічных навук. У гады нямецкай акупацыі рэдактар часопіса «Новы шлях», апрацаваў кнігі *Беларускі тэатр*, *Беларускае мастацтва* і зборнік публіцыстыкі *Жыве Беларусь*, якія не пабачылі свету. З лета 1944 г. у эміграцыі ў Нямеччыне, потым у ЗША. Выдаў шэраг прац па гісторыі беларускай і рускай культуры.

Гляко ўскі Станіслаў (1896—1941), каталіцкі святар, рэлігійна-грамадскі дзеяч, выдавец. Нарадзіўся ў в. Поразава Ваўкавыскага пав. У ліпені 1941 г. выехаў з Вільні ў Менск, рамантаваў касцёлы, арганізаваў беларускае каталіцкае душпастырства і пачаў выдаваць беларускамоўную каталіцкую літаратуру. Загінуў у выніку міжканфесійнага канфлікту.

Грыцук Аляксей (1910—1976), настаўнік, беларускі грамадскі дзеяч. Нарадзіўся ў в. Міхноўка Бельскага пав. Гродзенскай губ. Скончыў Свіслацкую настаўніцкую семінарыю, у 1938 г. гістарычны факультэт Варшавскага ўніверсітэта. Падчас нямецка-савецкай вайны (1939) трапіў у палон, адкуль уцёк на раздзіму. Падчас нямецкай акупацыі сябра Беларускага камітэта ў Беластоку, у чэрвені 1942 г. прывначаны інспектарам беларускіх школ Беластоцкай акругі, апрацоўваў школьнага падручніка. З лета 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне, Аўстрыі, з 1948 г. у Канадзе.

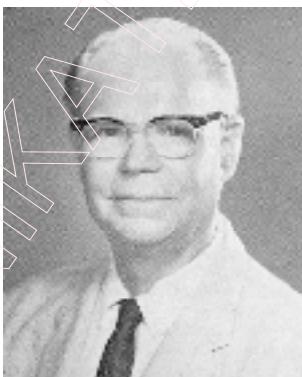
Дабрынская (дзяв. Карсак) Соф'я (1904—1992?), настаўніца. Паходзіла з Дрысенскага пав. Віцебскай губ. З 1918 г. жыла ў Вільні, сюнчыла гімназію і настаўніцкую семінарыю, працавала ў школах Віленшчыны. У 1933 г. выйшла замуж і пераехала ў Варшаву. Падчас нямецкай акупацыі працавала ў беларускай пачатковай школе ў Варшаве, апрацоўвала школьнага падручнікі, брала ўдзел у заснаванай Янкам Станкевічам Партыі беларускіх нацыяналістаў. Пасля вайны настаўнічала ў Ольштыне, а з 1950 г. — у Варшаве.

Езавітаў Канстанцін (1893—1946), грамадскі і палітычны дзеяч, вайсковец. Нарадзіўся ў г. Дзвінску. У 1918—1920 гг. — дзеяч БНР. З 1921 г. жыў у Рызе, кіраваў грамадска-культурнай дзейнасцю беларусаў Латвіі. Падчас нямецкай акупацыі заснаваў уласнае выдавецтва ў Рызе, якое выпусціла серыю музичных твораў і іншыя беларускія кнігі. Улетку 1944 г. эвакуяўся ў Берлін, удзельнічаў у структурах БЦР. У 1945 г. арыштаваны савецкімі органамі, памёр у турэмным шпіталі Менска.

Ермачэнка Іван (1894—1970), беларускі грамадскі і палітычны дзеяч, лекар. Народзіўся ў в. Капачоўка Барысаўскага пав. З 1922 г. жыў у Празе, скончыў медыцынскі факультэт Карлава ўніверсітэта (1929), браў удзел у беларускім студэнцкім руху (АБСА) і ў працы беларускай эміграцыі ў Чэхіі. У 1940 г. заснаваў беларускае выдавецтва ў Празе, якое дзейнічала ў ягоным доме. Прыхільнік беларуска-нямецкага супрацоўніцтва. У верасні 1941 г. прызначаны крауніком БНС, у сваіх пачынаннях карыстаўся даверам і падтрымкай генеральнага камісара Вільгельма Кубэ, аднак на фоне палітычных канфліктаў сярод акупацыйнай адміністрацыі ў красавіку 1943 г. быў вымушаны пакінуць Менск і вярнуцца ў Прагу. Пасля вайны жыў у ЗША.

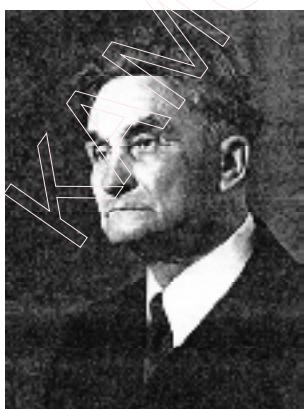

Ільяшвіч Хведар (1910—1948), беларускі паэт, празаік, гісторык, грамадскі дзеяч. Народзіўся ў Вільні. Скончыў Віленскую беларускую гімназію і гістарычны факультэт Віленскага ўніверсітэта. Падчас нямецкай акупацыі дзеяч Беларускага камітэта, а з вясны 1943 г. старшыня Беларускага аб'яднання ў Беластоку, рэдактар штотыднёвіка «Новая дарога». У ліпені 1944 г. выехаў у Берлін, працаваў у рэдакцыі «Раніцы», выдаў серыю кніг у рамках «Народнай бібліятэчкі». Трагічна загінуў у аўтакатастрофе ў лагеры для перасяленцаў у Ватэнштэце.

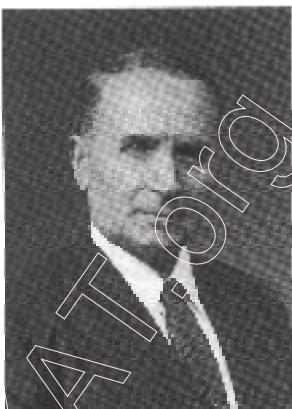
Калубовіч Аўгейн (1912—1987), гісторык, літаратуразнаўц, палітычны дзеяч. Нараджэнец в. Ціхінічы Рагачоўскага пав. У 1930 г. арыштаваны, пасля высылкі ў 1933 г. вярнуўся ў Беларусь, скончыў Менскі педагогічны інстытут, працаваў у наркамасвешце БССР. У 1941—1944 гг. — у Менску, працаваў у ВШПЛМ, сябра Рады Даверу, БЦР, старшыня Беларускага культурнага згуртавання. З лета 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыну, потым у ЗША.

Кецка Антон (1907—1978), прэсвітэр царквы Эвангельскіх хрысціян—баптыстаў. Нарадзіўся ў в. Замагілле (сённяшні Салігорскі раён). У 1928 г. прыняў воднае хрышчэнне ў Старобінскай абшчыне ЭХБ. У 1942 г. выбраны прэсвітэрам ЭХБ г. Менска, апрацаваў беларускамоўны *Эвангельскі хрысціянскі спеўнік*, пісаў у «Беларускай Газэце» аб становішчы царквы ЭХБ у Беларусі. У чэрвені 1944 г. вывезены з сям'ёй у Нямеччыну, адкуль у красавіку 1945 г. вярнуўся ў Менск.

У лістападзе 1945 г. арыштаваны, асуджаны на 10 гадоў зняволення. На пачатку 1953 г. вызвалены, вярнуўся ў Менск, працаваў будаўніком, з 1967 г. старшы прэсвітэр ЭХБ на Менскую вобл., пад ягоным кіраўніцтвам пабудаваны новы малітоўны дом Менскай абшчыны.

Кіпель Яўхім (1895—1969), біёлаг, педагог, грамадска-палітычны дзеяч. Народзіўся ў в. Байлюкі Бабруйскага пав. Скончыў БДУ (1926), працаваў у сярэдніх школах, у Інбелкульце. У 1930 г. арыштаваны ў Менску, высланы, у 1935 г. зноў арыштаваны ў Арле. З чэрвеня 1942 г. у Менску, працаваў у Школьным інспектараце і рэдактарам газеты «Голас Вёскі», у 1944 г. — кіраунік навуковага аддзела БЦР, старшыня II усебеларускага кангрэса. З лета 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

Клішэвіч Уладзімір (1914—1978), беларускі паэт. Нарадзіўся ў в. Краснадворцы Слуцкага пав. У 1933 г. паступіў у Менскі пединститут, у 1936 г. арыштаваны, высланы на Калыму. У 1940 г. прывезены ў Менск на перагляд справы, дзе яго і запасла вайна. Падчас нямецкай акупацыі працаваў у рэдакцыі «Газэты Случчыны», склаў і выдаў зборнік *Песніary Случчыны*. З ліпеня 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне, потым у ЗША. Двойчы прыязджаяў у СССР.

Лебядка Тадар (сапр. **Шырокав Пётр**) (1914—1970), драматург, паэт, празаік, публіцыст. Народзіўся ў Віцебску. У 1933 г. паступіў у Менскі пединститут, у 1936 г. арыштаваны, сасланы ў Новасібірскую вобл., у 1940 г. прывезены ў

Менск для перагляду справы. Падчас нямецкай акупацыі жыў у Віцебску, рэдагаваў газету «Беларускае Слова», выдаў зборнічак вершаў *Песьні выгнанья*, напісаў п'есу *Загубленая жыцьцё*, якая ў 1944 г. ставілася ў менскім гарадскім тэатры. У чэрвені 1944 г. выехаў у Нямеччыну, дзе ў 1945 г. быў арыштаваны савецкім акупацыйнымі органамі, рэпрэсаваны. Памёр у Разанскай вобл.

Лёсік Антон (1872—1949), настаўнік, мовазнавец, удзельнік беларускага нацыянальнага руху. Нарадзіўся ў в. Мікалаеўшчына Менскага пав., брат Язэпа Лёсіка. Скончыў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, з 1897 па 1900 г. вучыўся ў настаўніцкім інстытуце ў Глухаве, працаваў настаўнікам у школах Койданаўшчыны, у Ноўгарад-Северску. З 1923 г. быў навуковым супрацоўнікам Інбелкульта, разам з братам Язэпам вывучаў пытанні беларускага права пісу, выкладаў беларускую мову ў Менскім педагогічным тэхнікуме. З-за рэпрэсіяў супраць брата Язэпа звольнены з тэхнікума з забаронай займацца выкладчыцкай дзейнасцю; да нямецкай акупацыі зарабляў на жыццё прыватнымі ўрокамі. Падчас акупацыі працаваў у ВІШПЛМ у якасці рэцензента кніг, апрацаваў і выдаў *Беларускі права піс*. Памёр у Мікалаеўшчыне.

Лясун М. (сапр. Целеш Мікола), беларускі пісьменнік. Нарадзіўся ў 1900 г. у в. Зазер’е Барысаўскага пав., скончыў гімназію і педагогічныя курсы, у 1919—1922 гг. у Чырвонай Арміі, пасля дэмабілізацыі прыехаў у Менск, працаваў

у дзяржаўных установах, друкаваўся. Падчас нямецкай акупацыі працаў у «Беларускай Газэце». Апрацаўваў зборнік апавяданняў *На крыжы*. З чэрвеня 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне, потым у ЗША. Дата смерці дакладна невядомая (1976?).

Мікула Віталь (1913—1945?), вайсковец. Нарадзіўся ў в. Нялетава Нясвіжскага раёна. Лейтэнант польскага войска. Падчас нямецкай акупацыі працаў у настаўнікам у Нясвіжы, у структурах БНС і БЦР па арганізацыі Самааховы і Беларускай краёвай абароне, пераклаў на беларускую мову *Страйавы вайсковы статут*. Пасля эвакуацыі ў Нямеччыну служыў у дывізіі Зіглінга, аднак у выніку дэзерцістра цаладаў быў арыштаваны і ўвязнены ў канцлагер Дахаў, дзе, праўдападобна, загінуў.

Мядоўскі Станіслаў. Скончыў Віленскую беларускую гімназію, вучыўся ў Віленскім універсітэце, сябра Беларускага студэнцкага саюза і рэдкалегіі «Шлях у беларускага студэнта» (1938). У 1943—1944 гг. прадстаўнік менскага ВІПЛМ у Вільні. Пасля вайны арыштаваны і рэпрэсаваны. У 1956 г. вярнуўся ў Вільню, дзе неўзабаве і памёр.

Найдзюк Язэп (1909—1984), дзеяч беларускага нацыянальнага руху, друкар, публіцыст, выдавец. Нарадзіўся ў в. Бойдаты Ваўкавыскага пав. Вучыўся ў настаўніцкай семінарыі ў Ваўкавыску і ў Віленскай гімназіі. У 1926—1941 гг. — кіраўнік друкарні імя Ф. Скарыны ў Вільні, выдавец і рэ-

дактар часопіса «Шлях моладзі». Падчас нямецкай акупацыі — супрацоўнік школьнага інспектарата і тэхнічны кіраўнік ВШПЛМ, супрацоўнік менскіх газет, аўтар папулярнай кнігі *Беларусь учора і сёння*. Улетку 1944 г. выехаў у Нямеччыну, аднак пасля вайны пасяліўся ў г. Інаўроцлаў (Польшча), дзе пад прозвішчам Александровіч працаў да пенсіі ў мясцовай друкарні.

Радзіміч Лявон (сапр. Рублёў Цімох) (1910—?). Народзіўся ў в. Будзіна (сённяшні Дрыбінскі раён Магілёўскай вобл.), беларускі пісьменнік, педагог, перакладчык. Скончыў Менскі вышэйшы педагогагічны інстытут (1928), у 30-х гг. працаў у «Савецкай Беларусі», на радыё, у Інстытуце школьнай педагогікі, настаўнічаў. Пераклаў на беларускую мову *Першыя людзі на Месяцы* Г. Уэлса і *Дон Кіхот* М. Сервантэса. За часамі нямецкай акупацыі настаўнічаў на Нясвіжчыне, друкаўся ў «Беларускай Газэце». Па адных дадзеных, улетку 1944 г. выехаў у Польшчу, дзе жыў пад прозвішчам Лукашэвіч, па другіх дадзеных — загінуў падчас бамбёжкі ля Гарадзея. У Берліне ў серыі «Народная бібліятэчка» выйшла ягоная кніга *Адам і Ева. Чабор. Апавяданні*.

Русак Васіль (1896—пасля 1946), беларускі нацыянальны дзеяч, прадпрымальнік. Нарадзіўся

ў в. Ячава Слуцкай воласці. У 1917—1920 гг. удзельнік беларускага вайсковага руху, браў удзел ва ўсебеларускім з'ездзе (снежань 1917), Слуцкім паўстанні (1920). Напрыканцы 1922 г. выехаў у Чэхію, вучыўся ў Пражскай вышэйшай тэхнічнай школе на агранамічным факультэце, браў удзел у грамадка—палітычным жыцці беларускай эміграцыі, адзін з кіраўнікоў АБСА. Выдаў *Беларускі съпэўнік* (1934), фундаваў выданне часопіса «Іскры Скарыны», выпускую на нямецкай мове інфармацыйную брашуру пра Беларусь з этнографічнай картай (1939 г.), паштоўку з выявай Пагоні (1941), *Беларуская (крыеўская) песні* (1943). У чэрвені 1945 г. арыштаваны савецкімі акупацыйнымі органамі, асуджаны на 10 гадоў канцлагеру. Далейшы лёс невядомы.

Салавей Але́сь (сапр. **Радзюк Альфрэд**) (1922—1978), беларускі паэт. Нара-
дзіўся ў в. Крысава Койдана-
ўскага раёна. Падчас ня-
мецкай акупацыі — супра-
цоўнік рэдакцыі «Новы
шлях», выдаў зборнік вер-
шаў *Mae песні*. З лета 1944
г. на эміграцыі ў Нямеччи-
не, Аўстрыі, Аўстраліі. Жыў
пад іменем Альберт Кадняк.

Случанін (сапр. **Шпакоўскі**) **Ляво́н** (1914—1995), беларускі паэт. Нарадзіўся ў в. Лучнікі Слуц-
кага пав. Вучыўся ў Слуцкім педтэхнікуме,
Менскім педагогічным інстытуце, які закончыў у
1936 г. Быў рэпрэсаваны, высланы на будову Бе-

ламорска—Балтыйскага канала, у Варкуцінскія шахты. Падчас нямецкай акупацыі жыў у Беларусі, працаваў у рэдакцыі «Газэты Случчыны», а ў 1944 г. выйшла яго гістарычна паэма *Рагнеда*. Летам 1944 г. выехаў у Нямеччыну, дзе праз год быў арыштаваны савецкімі органамі, адпраўлены ў лагер. Пасля вызвалення жыў у Салігорску, друкаваўся.

Станкевіч Адам (1891—1949), каталіцкі святар, рэлігійны і палітычны дзеяч, гісторык, літаратуразнавец і выдавец. Нарадзіўся ў в. Арляніты Ашмянскага пав. Адзін з заснавальнікаў Хрысціянска—дэ макратычнай злучнасці ў Петраградзе (1917 г.), галоўны ідэолаг Беларускай хрысціянскай дэмакратыі (БХД), аўтар шматлікіх кніг і артыкулаў. Падчас нямецкай акупацыі жыў у Вільні, выдаў вучнёўскі малітаўнічак і *Патрэбнайшыя выняткі з Рытуалу*. У 1949 г. высланы ў лагер у Іркуцкую вобл., дзе і памёр.

Станкевіч Янка (1891—1976), беларускі мовазнавец, гісторык, палітычны дзеяч. Нарадзіўся ў в. Арляніты Ашмянскага пав. Скончыў Карлаў універсітэт у Празе са ступенню доктара філасофіі (1926), выкладаў беларускую мову ў Варшаўскім і Віленскім універсітэтах, аўтар шматлікіх мовазнай-

чых і гістарычных прац, школьных падручнікаў. Падчас Другой сусветнай вайны дзеянічаў у Вільні, Варшаве, Празе і Менску. Заснаваў і ўзначаліў Партыю беларускіх нацыяналістаў, галоўны рэдактар пражскіх курсаў беларусаведы, аўтар некалькіх кніг, выдадзеных у 1942—1944 гг. у Менску. З лета 1944 г. на эміграцыі ў Нямеччыне, потым у ЗША, дзе працягваў навукоўскую дзейнасць.

Сяднёў Масей (1913—2001), беларускі паэт, празаік. Нарадзіўся ў в. Мокрае Клімавіцкага раёна. Вучыўся ў Менскім педагогічным інстытуце, у 1936 г. быў рэпрэсаваны і высланы на Калыму. У чэрвені 1941 г. прывезены ў Менск на перагляд справы. Падчас нямецкай акупацыі жыў у бацькоў у вёсцы Мокрае, у каstryчніку 1943 г. у сувязі з набліжэннем Чырвонай Арміі выехаў у Беласток, працаўваў у рэдакцыі «Новая дарога», падрыхтаваў зборнік вершаў *Ад сына твойго, Беларусь* і кнігу *Ахвяры бальшавізма*.

Тумаш Вітаўт (1910—1998), лекар, гісторык, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Слягліцы Вілейскага раёна. Скончыў Віленскую беларускую гімназію і медыцынскі факультэт Віленскага ўніверсітэта (1937), дзе як Беларускага студэнцкага саюза. У 1940—1941 гг. — старшыня Лодзінскага аддзялен-

ня БКС у Нямеччыне, з ліпеня 1941 г. да сярэдзіны лістапада 1941 г. — бурмістар Менска. Выехаў у Нямеччыну, рэдагаваў «Раніцу», складальнік і рэдактар зборніка Л. Геніюш *Ад родных ніў*. Пасля вайны жыў у Нямеччыне, потым у ЗША. Аўтар шматлікіх навуковых прац, асабліва ў галіне скарыніяны.

Туранко ў Аляксей (1886—1958), кампазітар. Нарадзіўся ў Пецярбурзе. Адзін з пачынальнікаў жанраў масавай песні, хору, раманса ў беларускай музыцы. У 1941—1944 гг. супрацоўнік ВШПЛМ у Менску і выдавецтва К. Езавітава ў Рызе. Пасля вайны рэпрэсаваны, сасланы на 10 гадоў у лагер, пасля вызвалення вярнуўся ў Беларусь, дзе неўзабаве і памёр.

Шутовіч Віктар (1890—1960), каталіцкі святар, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Шутавічы Ашмянскага пав. Апрацаваў зборнік *Калядныя песні*, выдадзены Нінай Абрамчык у Берліне. Вясной 1944 г. прыехаў з Беласточчыны ў Менск, служыў у Чырвонным касцёле. У снежні 1945 г. арыштаваны, высланы ў лагер. У 1953 г. вызвалены, вярнуўся ў Менск, з 1956 г. служыў у Барысаве.

Шчаглоў (на эміграцыі **Куліковіч**) **Мікола** (1896—1969), кампазітар, дырыжор, педагог. Нара-

дзіўся на Смаленшчыне. З 1936 г. працаваў у Менску. У гады нямецкай акупацыі пісаў музыку для менскага тэатра эстрады, стварыў оперы на лібрэта Н. Арсеневай *Лясное возера*, Усяслаў Чарадзей і аперэту *З выраю*, апрацаваў СБМ-аўскі *Юнацкі съпэйнік*. Супрацоўнік ВШПЛМ, пісаў на музычныя тэмы ў «Беларускай Газэце» і «Новым Шляху». Летам 1944 г. выехаў у Нямеччыну, дзе выдаў кнігу *Беларуская музычная культура*. З 1950 г. жыў у ЗША, аўтар зборнікаў песняў, прац па гісторыі музыкі, шматгадовы рэгент хору беларускай грэка-каталіцкай царквы ў Чыкага.

